

Duitsers laten Le Roy weer honderd jaar leven

Door Marcel de Jong

ORANJEWOOD - De twijfel is weg bij kunstenaar/filosoof Louis le Roy (73) uit Oranjewoud. Jarenlang vroeg hij zich af of ook na zijn dood terreinen zouden worden ingericht zoals hij zelf al tijden doet in Mildam. Daar werkt hij aan de eco-kathedraal, een stuk land waarop door de energie van mens, plant en dier een complex bouwwerk ontstaat dat nooit af is. De tweede eco-kathedraal komt - 80 hectare groot - in de Duitse stad Wittenberg, op initiatief van de Duitsers zelf. Het is het ultieme eerbetoon voor het werk van Le Roy.

Een hoge ambtenaar van Wittenberg kwam laatst langs om te vertellen over de plannen van de Duitse stad. De man was zelf tien jaar geleden bij een lezing van Le Roy in München geweest en daar enthousiast geworden. Le Roy heeft honderden lezingen gehouden, kriskras door Europa. „Tot ik er bijna draaierig van werd. Het zou een gekke-boel worden als van elke lezing steeds iemand komt en het net zo wil als in Mildam. Dan duik ik onder.”

Wittenberg had van Defensie 80 hectare grond teruggekregen. Er was geen geld voor dure landschapsplannen en er zijn veel werklozen. Ideale uitgangspunten voor een eco-kathedraal. Zag Le Roy daar iets in? Hij mag er honderd jaar voor uittrekken. De kunstenaar reageerde gretig op het verzoek. Al zoveel steden hebben bij hem aangeklopt met het verzoek daar zijn denkwijze in de praktijk te brengen. Maar het liep iedere keer stuk op de termijn die de bestuurders noemden. De ene keer vijf jaar, de andere keer tien jaar.

Het kenmerk van de eco-kathedraal is juist dat die een bijna oneindige ont-

Louis le Roy in zijn eco-kathedraal in Mildam.

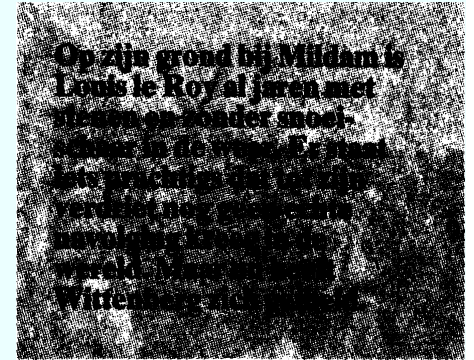
Foto LC/Jan de Vries

wikkeling kent. „In Mildam moet tot het jaar 3000 doorgewerkt worden, wil het waarde hebben.” Waar traditionele landschapsarchitecten een ontwerp maken dat na een aantal jaren klaar is, is er in de visie van Le Roy geen einddatum. Nu de termijn van honderd jaar is genoemd, gaat hij er vanuit dat het project tot in de eeuwigheid zal doorgaan.

Zo'n vervolg is wat de kunstenaar altijd heeft gewild. Voor zijn ideeën bestond altijd veel bewondering maar de angst van Le Roy was dat de hele ontwikkeling met zijn dood zou stoppen. „Die angst is nu weg. Mijn werk is hiermee niet alleen geaccepteerd, ik heb ook de

zekerheid dat tot ver na mijn dood dingen gebeuren volgens mijn eigen filosofie. Ik ben blij dat ik nu weer honderd jaar voor me heb staan.”

In Mildam heeft Le Roy in ruim dertig jaar op een paar hectare 1100 vrachtwagens vol puin verwerkt. Er zijn met de hand en zonder gebruik van cement torens, muurtjes en paden gemaakt. De planten konden hun gang aan. In Wittenberg zullen werklozen dat werk grotendeels doen. Als de visie van Le Roy in meer steden navolging vindt, ziet hij het als de oplossing voor het massale overschot op de arbeidsmarkt dat volgens hem in de volgende eeuwen onvermijdelijk ontstaat. Het proces helpt de

werklozen zinvol op pad. „Arbeidslozen zitten nu aan de kant van de weg. Er zijn honderden bij met allerlei denkbeelden. Laat ze die maar in zo'n gebied uiten.”

Het initiatief in Wittenberg geeft hem nieuwe energie om door te gaan. „Dit is een geweldige stimulans.” Zelf ziet de 73-jarige kunstenaar/filosoof zijn rol in Duitsland als „creatieve katalysator”. Overleggen met de universiteiten van Braunschweig en Weimar, met de ambtenaren en andere betrokkenen en voordoen hoe aan de eco-kathedraal gewerkt kan worden. Op 1 januari volgend jaar gaat alles van start.

Als tekenleraar heeft Le Roy ooit eens tegen zijn leerlingen gezegd 95 stellingen op de deuren van de Heidemij in Arnhem te timmeren. Uit protest tegen het geordende landschapsdenken. Het zou de moderne variant zijn op de actie van Luther die dat in Wittenberg tegen de kerkelijke misstanden deed. Dat het uitgerekend die stad is die nu bij Le Roy - nota bene Luthers gedoopt - op de stoep staat, noemt hij een merkwaardig toeval. Maar ook het tolereren van toeval geldt als een grondvoorwaarde voor een eco-kathedraal.